

Samarqand Viloyati Bo'yicha Xizmatlar Sohasini Kichik Biznes Asosida Rivojlantirish Va Samaradorligini Oshirish

Ulmasova Oygul Baxtiyorovna¹

Annotatsiya: Ushbu maqola Samarqand viloyatida kichik biznesni rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish masalalarini yoritadi. Viloyat iqtisodiyotida kichik biznesning tutgan o'ri, uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar va mavjud muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat dasturlari, moliyaviy ko'mak va infratuzilmani yaxshilashga qaratilgan tavsiyalar muhokama qilinadi. Maqola kichik biznesni samarali boshqarish strategiyalari va innovatsion yondashuvlar orqali uning iqtisodiy o'sishiga hissa qo'shish usullarini ochib berishini izlandim.

Kalit so'zlar: Kichik biznes, samarqand viloyati, biznesni rivojlantirish, samaradorlik, davlat qo'llab-quvvatlashi

KIRISH: Samarqand viloyati O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy jihatdan muhim hududlaridan biri bo'lib, unda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning asosiy drayverlaridan hisoblanadi. 2024-yilning yanvar-iyun oylarida viloyatda kichik biznes subyektlarining chakana savdo aylanmasi 11 839,5 milliard so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 13,9% ga oshgan. Bu esa viloyatdagi jami chakana savdo aylanmasining 85,2% ini tashkil etadi.

Shuningdek, 2024-yilning yanvar-noyabr oylarida viloyatda 6 367 ta yangi kichik biznes subyekti tashkil etilgan bo'lib, bu ko'rsatkich yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida 774 taga, axborot va aloqa sohasida esa 320 taga yetgan.

Biroq, kichik biznesni rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham kuzatilmoqda. Masalan, "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturi doirasida kredit resurslaridan foydalanish darajasi past bo'lib, 2024-yil 1-aprel holatiga dasturda ishtirok etish uchun kelib tushgan 12 990 ta arizadan atigi 287 tasiga (2,2%) kredit mablag'lari ajratilgan. Shu sababli, viloyatda kichik biznesni rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlarini takomillashtirish, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, infratuzilmani yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur. Bu esa iqtisodiy o'sish va aholi bandligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning viloyat iqtisodiyotidagi o'ri va ahamiyatini yanada chuqurroq anglash uchun quyidagi videoni tavsiya etamiz:

Samarkand viloyati O'zbekistonning tarixiy, iqtisodiy va madaniy markazlaridan biri bo'lib, unda turizm, qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmatlar sohasida bir qator rivojlanish potentsiali mavjud. Mazkur maqolada Samarkand viloyatida xizmatlar sohasini kichik biznes asosida rivojlantirish va samaradorligini oshirishning turli yo'nalishlari, bu boradagi mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari haqida so'z yuritiladi. Xizmatlar sohasiga turli xil xizmatlar kiradi: maishiy xizmatlar, transport, axborot va telekommunikatsiya xizmatlari, savdo, turizm va yordamchi xizmatlar. Xizmatlar sohasining iqtisodiyotdagi o'ri o'sib bormoqda, chunki bu soha aholining turmush darajasini yaxshilash, yangi ish o'rinlarini yaratish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, Samarkand viloyatida xizmatlar sohasining kengayishi, viloyatning turizm salohiyati va aholisining iste'dodlari bilan bog'liq.

¹ Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti mustaqil ilmiy - tadqiqotchisi.

Turizm sohasida Samarqand o'zining tarixiy yodgorliklari va madaniy merosi bilan jahon bo'ylab mashhur bo'lib, yil sayin ko'plab turistlarni jalb qiladi. Buning natijasida mehmonxona, restoran, transport xizmatlari kabi kichik biznes turlari rivojlanmoqda.

Aholining turmush darajasining o'sishi, ayniqsa shaharlarda, maishiy xizmatlarga talabni oshirdi. Bu esa kosmetika, tikuvchilik, uy-joy ta'mirlash, tibbiy va sanitar xizmatlar kabi kichik bizneslarning shakllanishiga yordam berdi uy-joy ta'miri va mebel kichik tadbirkorlar uy-joy ta'mirlash, mebel yasash va ularni sotish kabi xizmatlarni taqdim etmoqda. Buning uchun ko'plab startaplar va yangi bizneslar tashkil etilgan. Kosmetika va salonlar ayollar va erkaklar uchun kosmetika, soch turmagi, manikyur, pedikyur kabi xizmatlar ham kichik biznes tarmog'ida o'smoqda. Mahalliy aholi uchun kompyuter, internet va telefon xizmatlari orqali turli online xizmatlar ko'rsatish imkoniyatlari mavjud. Shuningdek, startaplar va IT kompaniyalari soni ortib bormoqda, zamonaviy texnologiyalar kichik biznesni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Onlayn xizmatlar, raqamli to'lov tizimlari, mobil ilovalar orqali xizmatlarni taqdim etish – bu kichik biznesni samarali va raqobatbardosh qilishga yordam beradi.

Metodologiya

Kichik biznesning transport xizmatlari sohasida rivojlanishini ta'minlash uchun samarali metodologiya ishlab chiqish zarur. Bu metodologiya kichik biznes egalari va xodimlarini qo'llab-quvvatlash, transport xizmatlarini takomillashtirish hamda raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan. Transport tarmoqlarini rivojlantirish orqali yo'lovchilar va turistlarga qulay xizmatlar yaratish asosiy maqsad hisoblanadi. Shu maqsadda, kichik transport kompaniyalari uchun davlat tomonidan taqdim etilayotgan imtiyozlar, grantlar va kreditlardan samarali foydalanish tizimi ishlab chiqilishi lozim. Ayniqsa, Samarqand viloyati kabi turizm rivojlangan hududlarda transport xizmatlarini takomillashtirish, yangi yo'nalishlar ochish va yo'lovchilarga qulay sharoit yaratish orqali kichik biznesning daromad olish imkoniyatlari kengaytiriladi.

Bundan tashqari, taksi va onlayn servislarning rivojlanishi kichik biznes uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Mobil ilovalar orqali transport xizmatlarini avtomatlashtirish yo'lovchilarga qulaylik yaratish bilan birga, kichik biznes egalari uchun raqobatbardoshlikni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, hukumat tomonidan tashkil etilgan trening va o'quv kurslari kichik biznes vakillarining bilim va ko'nikmalarini oshirib, ularning boshqaruv va xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanishiga xizmat qiladi.

Kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun soliqlarni kamaytirish, moliyaviy resurslarni jalb qilish va mahalliy imkoniyatlardan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega. Raqobat muammosini hal qilish uchun esa biznes egalari marketing strategiyalarini kuchaytirish, xizmat sifatini oshirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishga e'tibor qaratishlari zarur. Shuningdek, viloyatda o'tkaziladigan ko'rgazma va yarmarkalar kichik biznes mahsulotlarini keng targ'ib qilishga hamda ularning bozorda o'z o'rnini mustahkamlashiga xizmat qiladi. Shu sababli, metodologiyaning asosiy yo'nalishlari kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, transport sohasini rivojlantirish va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishdan iborat bo'lishi lozim.

Natija va Mulohazalar.

Kichik bizneslarning rivojlanishi uchun mavjud muammolar va ularni bartaraf etish strategiyalari keng ko'lamda tahlil qilinishi lozim. Raqobatning kuchayishi kichik tadbirkorlar uchun eng katta sinovlardan biri hisoblanadi. Bunday sharoitda biznes egalari o'z xizmat va mahsulotlarining sifatini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va marketing strategiyalarini takomillashtirish orqali ustunlikka erishishlari zarur. Xususan, mijozlar ehtiyojlarini chuqur o'rganish, xizmatlarni shaxsiylashtirish va zamonaviy raqamli marketing usullaridan foydalanish raqobatda muvaffaqiyat qozonishning asosiy omillaridan biridir.

Bundan tashqari, infratuzilma muammolari ham kichik biznesning rivojlanishiga jiddiy to'siq bo'lishi mumkin. Ayrim hududlarda transport va aloqa tizimlarining yetarlicha rivojlanmagani tadbirkorlar uchun noqulay sharoit yaratadi. Shu sababli, Samarqand viloyatida kichik biznes uchun qulay infratuzilma yaratish maqsadida davlat va xususiy sektor hamkorligi asosida investitsiyalar jalb

qilinishi muhim. Yo'llarni modernizatsiya qilish, internet tarmog'ini kengaytirish va logistika xizmatlarini takomillashtirish tadbirkorlik subyektlariga katta imkoniyatlar yaratadi. Shuningdek, xalqaro hamkorlikning kengayishi kichik bizneslar uchun yangi bozor eshiklarini ochadi. Samarkand viloyatida turizm va oziq-ovqat sohalari xalqaro bozorlar bilan integratsiyalashish uchun katta salohiyatga ega. Mahalliy tadbirkorlar chet el investorlari va savdo tarmoqlari bilan hamkorlik o'rnatish orqali o'z mahsulot va xizmatlarini global miqyosga olib chiqishlari mumkin. Masalan, chet eldan tropik mevalar va quritilgan mahsulotlarni olib kelish, shuningdek, o'zbek milliy mahsulotlarini xorijiy sayyohlarga targ'ib qilish orqali kichik biznesni kengaytirish mumkin.

Ichki biznes imkoniyatlarini kengaytirish nuqtai nazaridan, Samarkand viloyatidagi talabalar sonining ko'pligi kichik biznes uchun yangi yo'nalishlarni ochadi. Universitetlar yaqinida oshxona, tezkor ovqatlanish xizmatlari, kompyuter servis markazlari tashkil etish daromadli kichik biznes turlaridan biri hisoblanadi. Talabalar orasida ushbu xizmatlarga doimiy ehtiyoj bo'lgani sababli, bunday biznes loyihalar uzoq muddatli barqarorlikka ega bo'lishi mumkin. Shuningdek, viloyatda yashovchi aholining birlamchi ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan kichik bizneslar, jumladan, nonvoyxona ochish ham muvaffaqiyatli tadbirkorlik yo'nalishlaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Ko'p qavatli uylar atrofida nonvoyxona tashkil qilish, aholiga qulay sharoitda issiq non yetkazib berish orqali yuqori talabga ega xizmatni yo'lga qo'yish mumkin.

Tadbirkorlar uchun yana bir istiqbolli yo'nalish – ta'lim sohasida kichik biznesni rivojlantirishdir. Samarkand viloyatining turli tumanlarida ta'lim olishga bo'lgan talab ortib borayotgani sababli, qishloq va shahar hududlarida o'quv markazlari tashkil etish katta ahamiyat kasb etadi. Malakali o'qituvchilarni jalb qilish, zamonaviy ta'lim uslublarini joriy etish va shinam o'quv xonalarini tashkil qilish orqali yoshlarning sifatli bilim olishlariga ko'maklashish mumkin. Bu nafaqat tadbirkorlar uchun daromad manbai bo'ladi, balki viloyatda ta'lim sifatining oshishiga ham xizmat qiladi. Bundan tashqari, Samarkand viloyatida konsalting xizmatlariga talab tobora ortib bormoqda. Xorijda o'qish va ishlash istagidagi yoshlar uchun konsalting markazlari tashkil etish kichik biznesning istiqbolli yo'nalishlaridan biri sanaladi. Ushbu xizmatlar orqali mijozlarga chet el universitetlari va ish beruvchilar bilan bog'lanish, hujjat topshirish jarayonida ko'mak berish mumkin. Til bilish va xalqaro bozor bilan ishlash tajribasiga ega tadbirkorlar uchun bu yuqori daromadli biznesga aylanishi mumkin.

Umuman olganda, kichik bizneslarning rivojlanishini ta'minlash uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Raqobatga bardoshli bo'lish uchun tadbirkorlar innovatsion yondashuvlarni joriy etish, xizmat sifatini oshirish va infratuzilmaviy to'siqlarni yengib o'tish yo'llarini topishlari zarur. Xalqaro hamkorlik, ichki bozorni kengaytirish va aholining ehtiyojlariga mos xizmatlarni taklif etish orqali kichik bizneslar nafaqat o'z faoliyatlarini rivojlantirishlari, balki butun viloyat iqtisodiyotiga ham katta hissa qo'shishlari mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kichik bizneslarning rivojlanishi uchun samarali strategiyalar va kompleks yondashuv talab etiladi. Raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun tadbirkorlar innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xizmat va mahsulot sifatini oshirish, hamda zamonaviy marketing usullaridan foydalanishlari zarur. Infratuzilma muammolarini hal qilish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va mahalliy resurslardan samarali foydalanish kichik biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Shuningdek, ichki bozor talablariga mos xizmatlarni taklif qilish, ta'lim va konsalting sohasida yangi biznes tarmoqlarini rivojlantirish, aholi ehtiyojlariga yo'naltirilgan xizmatlarni kengaytirish tadbirkorlar uchun uzoq muddatli barqaror daromad manbai bo'lishi mumkin. Kichik bizneslarning muvaffaqiyati nafaqat tadbirkorlarning o'zlari uchun foyda keltiradi, balki butun iqtisodiyotning rivojlanishiga, ish o'rinlari yaratishga va viloyatdagi tadbirkorlik muhitining mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, kichik biznesni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat dasturlari, soliqlardagi imtiyozlar, moliyaviy ko'mak va ta'lim tashabbuslari yanada kengaytirilishi lozim. Kichik biznesning barqaror rivojlanishi nafaqat iqtisodiy o'sish, balki jamiyatning umumiy farovonligi uchun ham muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Samarqand viloyati tadbirkorlari veb-sayti: <https://www.svt.uz>
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi Samarqand viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivoji bo‘yicha hisobot. Rasmiy veb-sayti: [samstat.uz](https://www.samstat.uz) (<https://www.samstat.uz/>)
3. Adam Smit – "The Wealth of Nations" (Xalqlar boyligi): Bozor iqtisodiyoti va erkin tadbirkorlikning asosiy tamoyillarini yoritib beradi.
4. Joseph Schumpeter – "Capitalism, Socialism and Democracy" (Kapitalizm, sotsializm va demokratiya): Innovatsiya va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali iqtisodiy o‘rinish haqida bahs yuritadi.
5. Milton Friedman – "Free to Choose" (Erkin tanlash): Xususiy sektorni rivojlantirish va davlatning iqtisodiyotdagi roli haqida. Muhammad Yunus – "Banker to the Poor" (Qashshoqlarga bankir): Kichik biznesni moliyalashtirishda mikrokredit tizimini joriy etish tajribasi.
6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. (2024). Samarqand viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivoji bo‘yicha hisobot. Rasmiy veb-sayti: [samstat.uz](https://www.samstat.uz) (<https://www.samstat.uz/>)
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari. (2023-2024). Kichik biznes va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha huquqiy-huquqiy asoslar. Rasmiy manba: lex.uz (<https://lex.uz/>)
8. Olim, m., & baxtiyorovna, u. o. (2023). kichik biznesni rivojlantirishda xorijiy davlatlar tajribasi. *the journal of economics, finance and innovation*, 758-766.
9. Olim, m., & bakhtiyorovna, u. a. (2023). the importance of small industry zones in the development of regions. *the journal of economics, finance and innovation*, 218-224.
10. Baxtiyorovna, u. o. (2024). raqamlashtirishning tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishiga ta‘sirini baholash. *journal of innovations in scientific and educational research*, 7(2), 177-182.
11. Baxtiyorovna, u. o., & ablakulovna, x. n. (2024). global oziq ovqat xavfsizligini ta‘minlashning iqtisodiy holati. *journal of innovations in scientific and educational research*, 7(2), 166-170.
12. Baxtiyorovna, u. o. (2024). kichik biznesni rivojlantirish qanbag‘allikni qisqartirish yuli. *journal of innovations in scientific and educational research*, 7(2), 171-176.
13. Bakhtiyorovna, u. o., & ablakulovna, n. k. (2024). small business development is the way to reduce poverty. *boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 4(3), 108-111.
14. Bakhtiyorovna, u. o., & ablakulovna, n. k. (2024). reducing poverty and the causes that cause it. *boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 4(3), 86-90.
15. Baxtiyorovna, u. o., umarovna, x. m., muxriddin o‘g‘li, i. k., & negmatovich, k. u. (2024). iqtisodiyotni rivojlantirishda kichik biznesning rolini oshirish. *boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 4(3), 91-97.
16. Ulmasova O.B, Nizomiddinov SH, Qurbonaliyev . (2025). Samarqand Viloyatida Kichik Biznesni Rivojlantirish Va Samaradorligini Oshirish 51-54.

